

HÄNDERS VERK

Information

Innehållsförteckning

Lättläst	5
De nytillverkade personliga kopiorna	7
Märta Stina Abrahamsdotter	8
Sigrid Mårtensdotter	10
Brita Kajsa Karlsdotter	12
Zachris Pehrsson	13
Emma Viberg	16
Erik Andersson	18
Bror Rosin	19
Personerna i utställningen	20
Litteraturförteckning	28

FÖRORD

Det handlar om kroppens och händernas kunskap. Om de människor som med sina händer och sin kropp förvaltat och skapat ett arv till oss alla. Kunskaper som vi kommer att behöva för att möta en hållbar framtid. Och om vikten av att det finns förebilder.

Men vet ett barn vad en förebild är?

När Jonathan 4 år fick frågan, hjälpte hans mamma honom, att svara:

Hon skriver: Jag försökte fråga Jonathan igår, men han har inte lärt sig vad en förebild är än. (Han började prata om dinosaurier). Det måste nog vara lite äldre barn, jag tror att de i Jonathans ålder förvandlar sig själva till sin förebild.

Förebilder skapar intryck tidigt i livet, och vi ställde oss frågan: Vilka förebilder möter barn idag, vilka inspirerar och påverkar? I Händers verk presenteras förebilder genom möten med kunskaper, berättelser och tankar. För att inspirera barn men också vuxna.

Personerna i utställningen visar både på hur man kan ha andra som förebilder men också, som Jonathan 4 påminner, att man också vara sin egen förebild. Snickar Dea som fick frågan om var hon hittade sin inspiration: *Dä kôm ta så själv*. Eller Emma Wiberg som lärde sig på egen hand: - *Damastvävningen den fick jag klara ut själv, och det gick ju så småningom på något vis*.

Personerna i utställningen visar också på vilka möjligheter som finns när vi struntar att följa normerna om hur saker ska vara och hur livet ska levas, och vilka möjligheter som finns med att skapa med sina egna händer.

LÄTTLÄST OM UTSTÄLLNINGEN

Utställningen handlar om nio personer.
Alla var skickliga hantverkare.
Inne i de stora glasmontrarna kan du
se föremål som de tillverkat.

Fyra personer har snidat i trä,
en har stickat,
en annan har broderat.
Tre har vävt.
En har klippt och klistrat med hår, skinn från möss,
glanspapper, tyg och bokmärken.

Framför montrarna kan du ta på nya kopior,
som olika slöjdare har gjort på sitt personliga sätt.

Det finns också en berättelse om varje person.
Den kan du läsa i detta häfte eller
i pärmen med pictogram.
Du kan också hitta bilder, text och filmer
i läsplattorna på bordet.

Alla nio personerna var sådana som andra gick till
för att få goda råd eller köpa något av.
- Eller för att få höra en riktigt bra berättelse.

Berättelserna handlar om hur viktigt det är
med envishet, uthållighet, humor och uppfinningsrikedom.
- Särskilt för att överleva när det är svåra tider.

I framtiden behöver vi också kunskaper som inte finns i böcker.
De kunskaperna lär du dig genom att göra saker med händerna.
Då är det bra att det finns förebilder,
som kan visa hur saker kan göras.

LÄTTLÄST OM PERSONERNA I UTSTÄLLNINGEN

Märta Stina Abrahamsdotter

Levde år 1825 - 1903.
Uppfann en egen stickteknik
Stickade tröjor och stora täcken
i färger och mönster som hon gjort själv.
Kallades ibland för Pellri som betyder annorlunda.
Är en förebild för de som stickar i flera länder.

Sigrid Mårtensdotter

Levde år 1836 - 1923

Gjorde tavlor i kollageteknik.

Använde tygbitar, blanka papper, bokmärken, eget hår och skinn från möss i tavlorna.

Bilderna föreställer alltid hennes minnen av samer.

Hon var en förebild inte minst som storfiskare.

Dorotea Salomonsson

Kallades för Snickar-Dea eller bara Dea.

Levde år 1853 - 1928.

Snidade olika djur i trä.

Mest kända är hennes karavaner eller rajder med samer och renar.

Hon försörjde hela familjen med sina snidade figurer.

Hon var en förebild inte minst för systersonen

Bror Rosin.

Brita Kajsa Karlsdotter

Levde år 1816 - 1915.

Botades från anfall som hon hade som liten.

Fick en stark tro på Gud.

Återanvände trådar från vävning

och sydde dukar med sina egna mönster.

Idag kallas hennes mönster för Anundsjösöm.

Hon fortfarande en förebild på slöjdlektioner i Anundsjö.

Zachris Pehrsson

Levde år 1793 - 1871.

Snidade klockor, möbler och mycket annat.

Hans stora ungdomskärlek dog när hon var bara 23 år.

Han snidade rosor till hennes minne.

Han gifte sig senare och adopterade en pojke.

Zachris blev en förebild inte minst för drängen som kanske stal hans idéer.

Emma Wiberg

Levde år 1901 - 1990.

Lärde sig att väva redan när hon var barn.

Sedan gick hon kurser i vävning.

Och klurade själv ut hur hon skulle väva damastteknik.

Hon samarbetade med en formgivare som hette Gurli Lundquister.

Gurlis mönster och Emma vävning gjorde henne berömd.

Hon blev en förebild för andra kvinnor som väver.

Erik Andersson

Levde år 1844 - 1924.

Erik gjorde en modell av en dansbana,
där figurerna kan snurra och röra sig.
Hans modersmål var teckenspråk.
Både han och hans syskon var döva.
Han är en förebild när det gäller teknik
och uppfinningsrikedom.

Vävbröderna

Den äldre hette Pehr Pehrsson och levde år 1795 - 1878.
Den yngre hette Zachris Pehrsson och levde år 1808 - 1861.
De uppfann en egen vävteknik.
Dessutom samarbetade de med handelsmännen
som kallades för Sörkörare.
De var kanske en förebild för Märta Stina Abrahamsdotter.

Bror Rosin

Levde år 1907 - 1988.
Arbetade i skogen.
Berättade historier.
Snidade figurer i trä.
Mest gillade han att snida arbeten av olika slag.
Han blev en förebild i en dikt av Nicke Sjödin.

DE NYTILLVERKADE PERSONLIGA KOPIORNA

Vanten i Märta Stina-teknik

Har museet fått av Hemslöjden i Härnösand.

Lilla kollaget

Har museets personal tillverkat.

Snidad geten

Är tillverkad av Ulf Palo, Söråker.

Broderad blomman, en myrt

Har museet fått av Hemslöjden i Härnösand.

Z.P signatur och en ros

Är tillverkade av Karin Jacobsson, Älandsbro.

Provduken i damastteknik

Har Margareta Thorssell vävt.

Vävprovet i bottentäckeväv
Har Åsa Wiksten Strömbom vävt.

Dansande paret
Är tillverkat av Åke Melin, Noraström.

Pojken som vallar getter
Är tillverkad av Ulf Palo, Söråker.

FÖREMÅLSLISTA

Märta Stina Abrahamsdotter

1 Stickat täcke till vagga

Inköpt av Sjölund i Bredbyn, Anundsjö, 1913. Täcket är stickat av Märta Stina Abrahamsdotter. Det finns två likadana täcken på Nordiska museet i Stockholm. Täcket har bårder och sicksackmönster av rosa, lila, orange, grått, vitt, svart och brunt ullgarn. Runt kanterna är remсор av ylle i olika färger fastsydda. Registrerat som M4840.

2 Stickad herrtröja, kofta

Inköpt av Jonas Wessman, Sörflerke, Anundsjö, 1913 för 15 kr. Märta Stina Abrahamsdotter stickade tröjan i rött och svart ullgarn. Ärmarna och kanterna framtill är kantade med ett svart tyg, som troligen har sytts på senare. Tröjan är också lagad på flera ställen med blått ullgarn. Registrerad som M5268

3 Stickat täcke

Inköpt av Ander Lars 1913. Detta är ett av de äldsta täcken som Märta Stina Abrahamsdotter har stickat. Det är till största delen tillverkat av ullgarn, med en bård i olika mönster i gröna, röda, violetta färger och oblekt bomull. Kubbe, Anundsjö. Registrerat som M4797.

4 Stickat täcke

Inköpt år 1913 av Per Lars, Kubbe, Anundsjö, 1913. Beskrivning: *Af ullgarn stickat i stora fasoner i grönt och rött*. I mönstret upprepas romber. En mönsterform som hon återkommer i sina stickningar. Storlek 106 x 156 cm. Registrerat som M4793.

5 Vävt pälsband

Märta Stina vävde bandet i den enklaste och vanligaste tekniken, tuskaftsbindning. Både varp och inslag är av tvåtrådigt hårdspunnet ullgarn. I ena änden är bokstäverna "CPS". Märta Stina snidade själv bokstäver och siffror som hon använde när hon färgade banden. Hon sydde fast bokstäverna och siffrorna väldigt hårt på det ofärgade skärpet. Och täckte över bitar av skärpet så att färgen inte kunde komma dit. Efter färgningen skars träbitarna loss och lämnade text, årtal eller ränder kvar.

I museets katalog beskrivs tillståndet som: *Smutsigt, fläckigt, DDT*.

Pälsskärpen gjordes 10 - 15 cm breda och var 4,5 - 5 meter långa. Skärpen användes för att hålla ihop hund- eller vargskinnspälsar. Registrerat som M4774.

6 Stickat täcke

Inköpt 1913 av Mårten Persson, Norrflärke, Anundsjö socken. Märta Stina Abrahamsdotter stickade täcket med ett rombiskt mönster av rött och grönsvalt ullgarn. Täcket är hopsytt av 2 st 34 cm breda våder och en 62-64 cm bred våd, samt längs långsidorna 7 cm breda våder. Kanterna är på avigsidan förstärkta med röd och grön yllekypert. Registrerat som M4805.

7 Stickat täcke

Inköpt av Forsberg, Hädanberg, Anundsjö, 1913. Stickat med ett mönster i hjärtform av rött, lila och rött, grönt ullgarn. Hopsytt av tre, ca 50 cm breda våder och kantad längs långsidorna med 7 cm breda våder i rött och lila samt rött och grönt. Kanterna är på avigsidan förstärkta med röd-grönrandigt tyg, yllekypert. Registrerat som M4813.

Sigrid Mårtensdotter

8 Kollage

Tillverkat av Sigrid Mårtensdotter och föreställande en samisk familj. Tillhör Örnsköldsviks museums samlingar. Materialen i bilden är bokmärken, tidningsklipp, glanspapper, hennes eget hår, tygbitar och skinn från möss som hon fångade tillsammans med sina barn. På baksidan står det: No. 1807.) 672. Kollage. Sedan följer en text som bitvis är mycket svårläst, kan vara: Gåva av "Momma" Till Arne Hedberg. Slutligen har någon skrivit: *Sigrid Jonsson Normessund 1836 - 1923. Seltjärn Norrmesunda Anundsjö sn.*

Dorotea Salomonsson, Snickar Dea

9 Bock

Tillverkad 1910-20. Tidigare ägare Alice Nordin, född 1904 i Junsele. Hon fick bocken av en äldre man, Magnus Ivarsson som tyckte om Alice och köpte bocken åt henne. Alice mor hade en liten affär i Ramsele där Snickar Dea ibland handlade. Snickar Dea brukade handla mat i butiker där hon kunde betala med sina snidade leksaker och husgeråd i stället för pengar. Alice gifte sig och heter Lundin. Sonen Alvar Lundin skänkte bocken till museet via sin moster Hilda Nordin (Alvar dog år 2000). Registrerad som M26842.

10 Smörform

Tidigare ägare Alice Nordin, född 1904 i Junsele. Alice mor hade en liten affär i Ramsele där Snickar Dea handlade ibland. Alice gifte sig och heter Lundin. Sonen Alvar Lundin skänkte smörformen till museet via sin moster Hilda Nordin (Alvar dog år 2000). Registrerad som M26841_A_E.

11 Renrajd

1910 ställdes Snickar Deas renrajd ut på en utställning i Sollefteå, anordnad av Ångermanlands hemslöjdsförening. Genom föreningen fick hon också möjlighet att ställa ut på Baltiska utställningen i Malmö 1914. Hennes renar och samer fick diplom på utställningen och det är förmodligen den enda utmärkelser hon fick under sin livstid.

Det är sällan hon avbildat människor. En av de få gånger det sker är i hennes renrajder. Renarna är ett av de arbeten där hon lagt ner sin själ i att få dem så naturtrogna som möjligt. Även föremålen i rajderna är gjorda med stor omsorg. Skidor, stavar, ackjor, kaffepannor och annat är oerhört detaljerade. Hon har främst använt kniven när hon skapat. Hon sökte själv och bearbetade sitt virke. Som slutfinish bearbetade hon själva träet med glasskärvor eller sandpapper, när det fanns. Senare började hon måla eller fernissa figurerna. Hon har framför allt använt vitt, grönt, rött och svart i sin färgsättning. Dessutom använde hon en helt egen metod för att få en naturlig grå, eller brun färg på renarna. Först la hon en grund med ljus oljefärg. Sedan använde hon näverrök för att färga mörkare eller enfärgade eller flammiga partier. Hornen gjorde hon av läder som hon behandlat så att det blev styvt.

Erik Modin skriver om de samer (han använder den gamla benämningen lappar) som i förra tider hade sina flyttningsleder nedåt landet genom Junsele. Vid de skogsbyar, varefter Dea levat och dit lapparna kommit, har hon kommit samman med sina modeller, både människor och djur. Den gamla lappkvinnan (...) som berättat mig flera drag ut Deas liv och sätt att arbeta, har sålunda varit en av hennes modeller. Registrerad som M26720 med olika underbeteckningar.

Brita Kajsa Karlsdotter

12 Duk

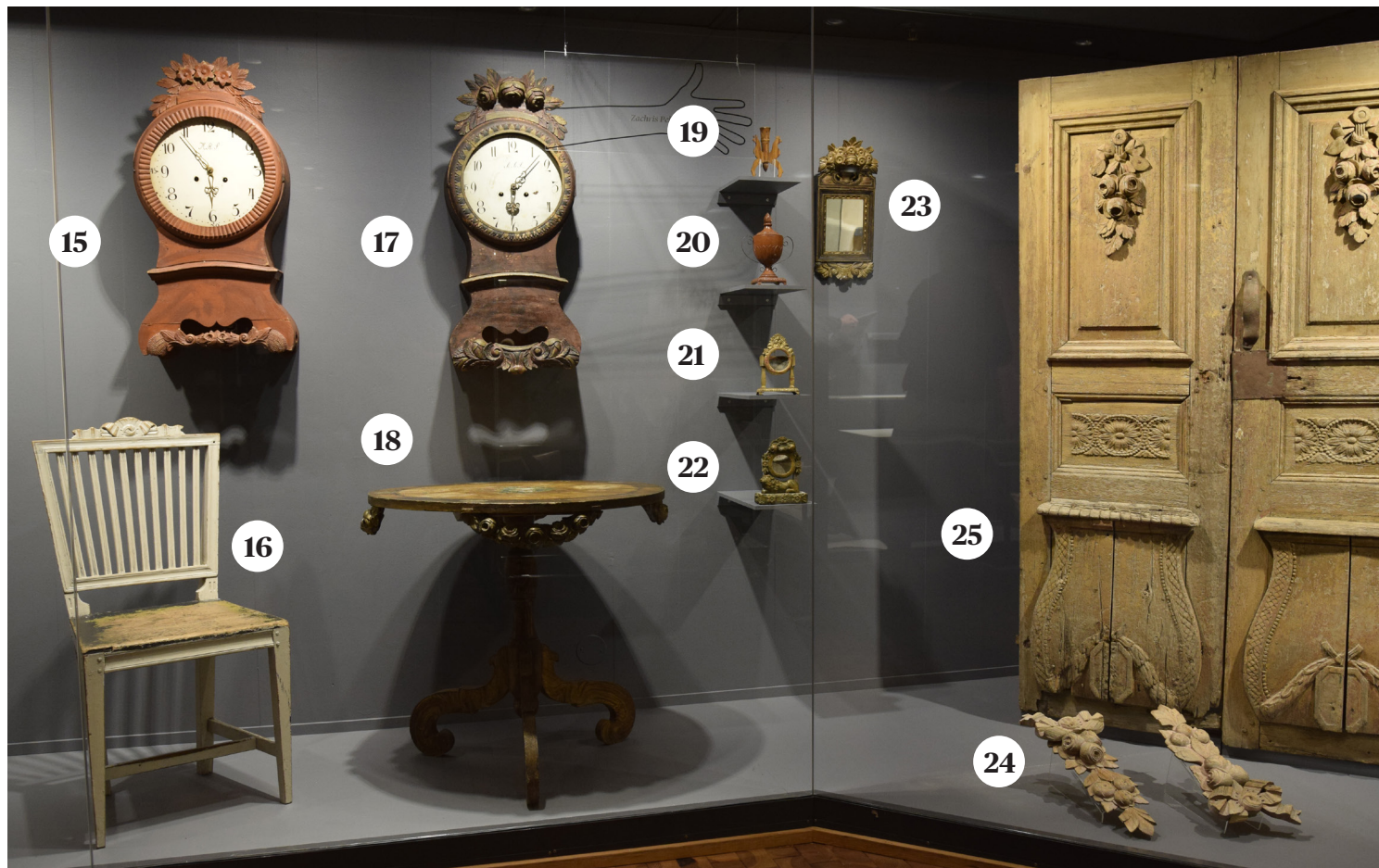
Sydd med rött bomullsgarn på vit bomullsväv, maskinfällad runt om. Motivet är uppbyggt runt en mittblomma med monogram, årtal och fyra runda mönsterformer, allt innesluts av en bård. Enligt uppgifter är duken en gåva till Hemslöjden i Örnsköldsvik 1993-06-15. Skänkt av Ingrid Ask, född Lundström i Täby, som ärvde duken av sin faster, Jenny Lundström 1961. Registrerad som YAT6000.

13 Duk

Rött broderi på damastvävd lanneservett. Broderad 1910. Storlek 55x57 cm. Från Sture Sjöberg och Birgit Sjöberg. registrerad som M27273.

14 Brickduk

Storlek 52x43 cm, oval, i naturfärgad bomullsväv med broderi i anundsjösom med rött tvåtrådigt bomullsgarn. Nära kanten en slinga med växtelement med en stor blomma mitt på varje sida. I mitten en blomma utifrån fyra stänglar utgår med blommor och blad. Det röda garnet har bleknat. Duken är maskinfällad. Registrerad som YAT4452.

Zachris Pehrsson

15 Väggur

Väggur, av lövträ, med ornamenterat överstycke, bestående av tre blommor med blad. Ett liknande stycke nedtill på klockan med liknande motiv. Nedtill på sidan en lökförmig inskränning. Brunmålad. Ornament omkring urtavlan som är märkt M A R S och härstammar från Mora. Två lod + pendel. Hela verket härstammar från Mora. Bakom krönet ristat: Z P 1835. Från Junsele Socken. Registrerat som M1349_A_F.

16 Stol

Tillverkad 1863. Av gustaviansk typ, i björk och barrträ. Färgen är vit förutom sitsen, som bär märken av svart målning på gul grund. Stolsryggen, avsmalnande nedåt, har spjälor och krönes av ett bandornament. Sörflerke by, Anundsjö sn. Ångermanland.

I samband med utställningen har museet haft kontakt med en kännare och samlare av Zachris Pehrssons alster. Han har i stort sett identiska stolar i sitt kök och de är signerade med Z.P och årtal. Dessutom finns ytterligare en samlare med i stort sett identiska signerade stolar i sitt hem, även dessa signerade och daterade. Det kan därför med relativt stor säkerhet sägas att Zachris Pehrsson även har gjort denna stol. Registrerad som M5277.

17 Väggur

På urtavlan målat A A S Mora. Uret kröns av en snidad dekoration av tre rosor, omgivna av blad. Likaså prydes klockans undre kant av en snidad bladdekoration. Mellan urtavlan och klockans undre kant finnes en nedåtböjd list. Urets färg är mörkbrun. Dekoren är hållen i gulgrönt och grönt samt rödbrunt. Listen röd och grön. H. 79 cm. Br. 35 cm. Dj. 16 cm. Ångermanland. Registrerat som M9698.

18 Bord

Runt omkring skivans undersida, fyra skulpterade girlander med rosor. Hela ornamentet är förgyllt, men under förgyllningen finns spår av grönt, vitt och lite rött. *Bordet är troligen tillverkat av Zakris Persson.* Skivan är fällbar. Bordet är nu målat i brunt, skivan med mittornament i form av blommor i olika färger samt bård med enstaka blomornament. Tidigare var bordet målat i grönt. Bordets höjd 72 cm. Skivans diameter 74 cm. Registrerat som M5480.

19 Ljusstake

Empirtyp. Från staken utgår två tunna profiler av tappar, lätt framåtsvängda. Tapparna har utskurna ögon, näbbar och kammar. Ljusstaken utförd i mörkt lövträ och omålade. Ljuspipan är i form av en fackla. Tre ben i form av krönte fåglar. Ett ben saknas. Ljusstaken är tillverkad av Zakris Persson. Lidgatu by, Ådals-lidens sn. Ångermanland. Registrerad som M4922.

20 Klockställ

Klockställ av Zakris Persson. Rund utskärning för uret med ett hål upptill, för att kunna stoppa ned uret. Hålet täcks på framsidan av det skulpterade krönet med två rosor. På sidorna två blommor med blad. Sockelns sidor har snidade blommor och blad. På sockeln, mellan stolparna ligger ett lejon. Sockelns ovansida, stolparna och urholkningen för uret är vitmålade. I övrigt är stället grönt och gulmålat. På baksidan står skrivet "hagberg", samt "nils" och något oläsligt. Under sockeln står troligen "1851" inristat, samt något oläsligt. Registrerat som M 1462.

21 Klockställ

Runt hål för uret. Krön med skulpterat ornament. Hela ställets framsida är förgyllt, men på hålets ram syns spår av rött och vitt och under övrig förgyllningen syns spår av grågrön färg. Baksidan är vitmålad. På baksidan sitter en tvinnad metalltråd med ögla för upphängning. Under sockeln står inristat: "1833 ZPS" med slingor på var sida. H. 17,1 cm. Br. 11,5 cm. Registrerat som M5371.

22 Sockerskål

Snidad i trä och har formen av en urna. Locket avtagbart med en liten utskuren halvcirkel vid kanten. Urnan är försedd med två svängda handtag i tunn metall. Den står på en fyrkantig plattform med fyra fötter. Under plattformen är inskuret: "ZPS 1833". Hela skålen utom handtagen är brunmålad. Registrerad som M4921.

23 Spegel

Rektangulärt spegelglas med brunmålad ram med förgyllda lister. Krönet har i mitten en skulpterad urna med en blombukett i. Räckflorna liksom hela urnan och buketten är förgyllda. Under spegeln sitter ett skulpterat blomornament i brungrön färg med skär färg i fördjupningarna. Har möjligen varit förgyllt förut. På baksidan står skrivet med blyerts: "Zack Pehrsson Lidgatu d. 31:sta april 1847". Storlek: Mellanstyckets bredd 18,3 cm, höjd 22 cm, djup 1,8 cm. Registrerad som M4918.

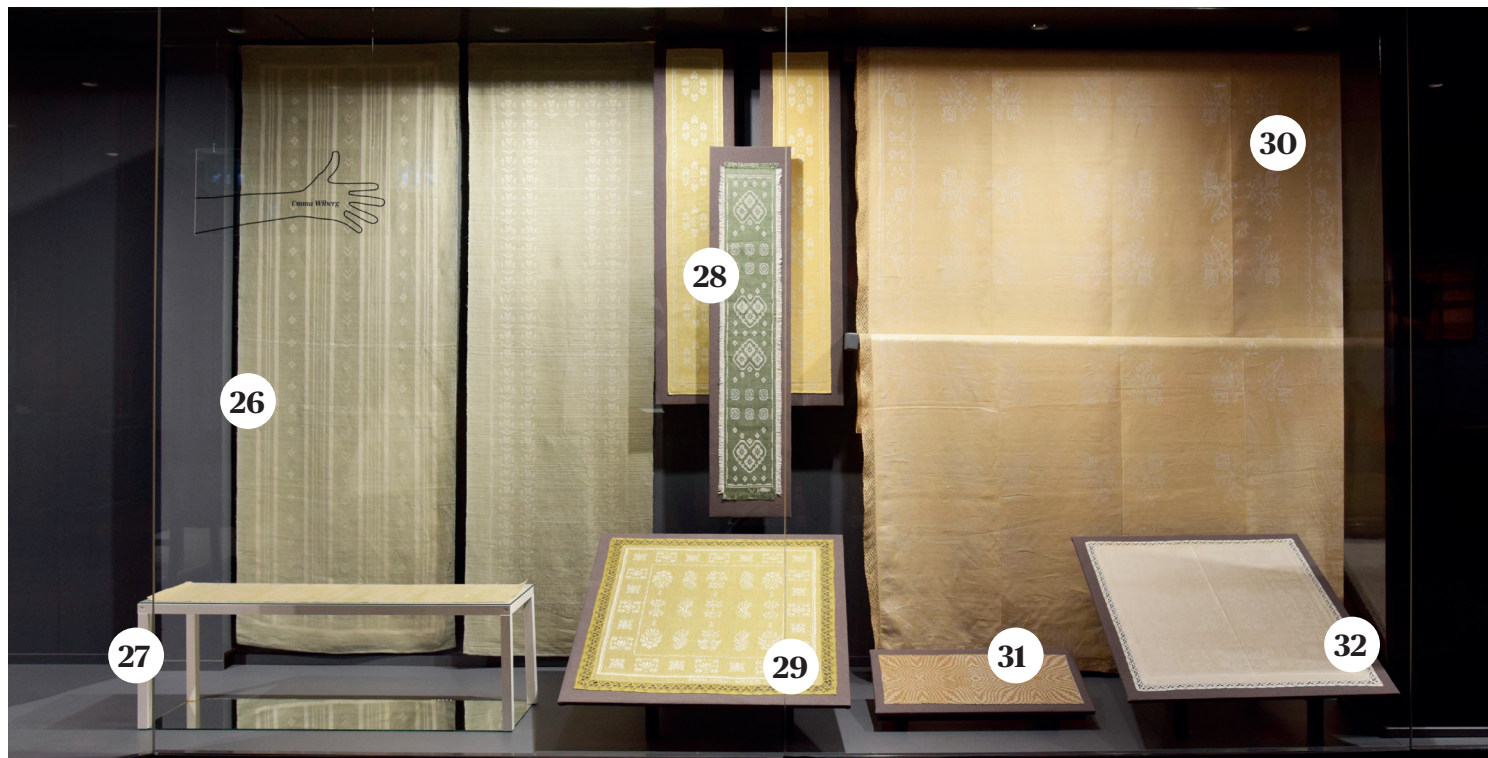
24 Dörrdekoration

Beskrivs som: *Dörrprydnader*, 2 stycken likadana, av furu, med spår av skär färg. Skulpterade rosor och bladverk. Rosorna äro 6 st. i grupper om 3. Bladen /och blommorna/ äro placerade i tre avdelningar. Längd 40 cm., *bredd 13 cm.* Arbete av Zachris Persson. Inköpt sept. 1913 av N.E. Ritzén, från Lidgatu by, Ådalslidens socken, Ångermanland. .

På baksidan har i sen tid monterats en mässingsögla. På baksidan är skrivet med blyerts: "J. Westin" (två gånger), "Z. Persson, "Lidgatu" (två gånger) samt 1886 30/7 (siffrorna något svårtydda). Registrerad som M4932_A_B.

25 Pardörrar

Tillhör museets samlingar men saknar märkning och uppgifter om ursprung och hur de kom till museet.

Emma Wiberg

26 Damastlängder i grått och grönmelerat lingarn

Totalt finns 5 längder. Längsgående ränder i grått och grönt. Längst ner till höger Emma Wibergs bomärke "Lax" och bokstaven "W". Längderna har två stadkanter och handfällade kortsidor. Enligt gåvohandling är vävnaderna en beställning från Svenska Cellulosa Aktiebolaget i Sundsvall till invigningen av SCA:s kontorsbyggnad år 1960.

"Till direktör Eje Mossbergs arbetsrum beställdes från Emma Wiberg 50 meter damast att spännas i tjugotvå ramar, pannåer, runt direktionsrummets väggar. Nio längder överlämnades som gåva till Textilarketivet via Ulf Larsson, chef för Sollefteå skogsförvaltning". I en intervju på Textilarketivet, berättar en kvinna att Ulf Larsson räddade dem från att förstöras. Han hittade nämligen längderna, som rivits ut ur rummet, i en hög i källaren. . Registrerat som YAT3188.

27 Vävprov i damast

Varp i tvåtrådigt, halvblekt lingarn, inslag i dubbelspolat, entrådigt, ljusgrönt lingarn. En mönsterrapport i form av en ängel upprepar sig sex gånger över vävbredden, mönstret är spegelvänt på mitten. Provet är troligen vävt av damastväverskan Emma Wiberg, Valla, Boteå socken, Ångermanland, och mönstret troligtvis ritat av Gulli Lundquister. Registrerat som YAT4489.

28 Löpare

Festrensa. Dukarna eller löparna är vävda i damast, med varp av vitt lingarn och inslag av färgat lingarn. Motivet är grupper av violblommor och små blommor inuti grupperna. Vävd signatur i form av ett W och en lax. Dukarna är vävda av Emma Wiberg. Tre stycken, registrerade som YAT5561, den mörkgröna, YAT5562, den gula och M28128, den blekgröna.

29 Duk, damastduk

Mönstret är komponerat av mönstertecknaren Gulli Lundquister. Och föreställer olika typer av stiliserade blommor - dels placerade i dukens mittfält samt på bården. Utanför bården, i

den nedre delen, finns texten "Morlanda säteri 1949"; Duken är en beställning från Morlanda säteri, Orust, Bohuslän.

En knypplad spets, "Trehålsspetsen" i gulgrönt lingarn löper runt dukens kanter. Spetsen är komponerad av textilkonstnären Greta Sjunnesson - Sandberg, troligen efter den Baltiska utställningen i Malmö 1914. Uppdragsgivare var Ångermanlands hemslöjdsförening. "Trehålsspetsen" kallades ursprungligen "Violen" för att knyta an till landskapsblomman styvmorsviolen. Registrerad som YAT5463.

30 Duk i damast med knypplad spets

Vävd av Emma Wiberg. Varp i blekt lingarn och inslag i blekt lingarn som färgats i järnvitrol och soda och fått en guldgul färg. Duken har ett mönster uppbyggt kring ett stort mittfält prytt av stiliserade, symmetriskt utplacerade rosenkvistar. En smal bård ramar in detta fält och utanför denna finns parvis placerade rosenkvistar. Två smala bårder innesluter hela mönsterkompositionen. I ena hörnet finns texten "1885 - UE - 1935" invävd och i ett annat hörn finns Emma Wibergs bomärke laxen invävt.

Mönstret, med modellnamnet "Ingrid", har ritats av textilkonstnären Gulli Lundquister 1935. Duken har en 40 mm bred knypplad spets av färgat lingarn. Spetsen har även den en guldgul färg som uppnåtts genom färgning med järnvitriol och soda. Spetsen har namnet "Rosengång" och är komponerad av textilkonstnären Gulli Lundqvister, som anställdes av Ångermanlands hemslöjdsförening som föreståndare och konstnär 1925.

Kort efter att hon anställdes komponerade hon tio nya knyppelmönster, som visades på Internationella konstindustriutställningen i Paris 1925. Hennes inspirationskälla var gamla vävnader ur hemslöjdens samlingar. Gulli ritade totalt närmare 30 knyppelmönster för Ångermanlands Hemslöjd. Enligt uppgift vävdes duken och 12 st servetter av Emma Wiberg 1935. Detta var då en gåva från tjänstemännen till fru Ulla Ekman på Väija till hennes 50-års dag.

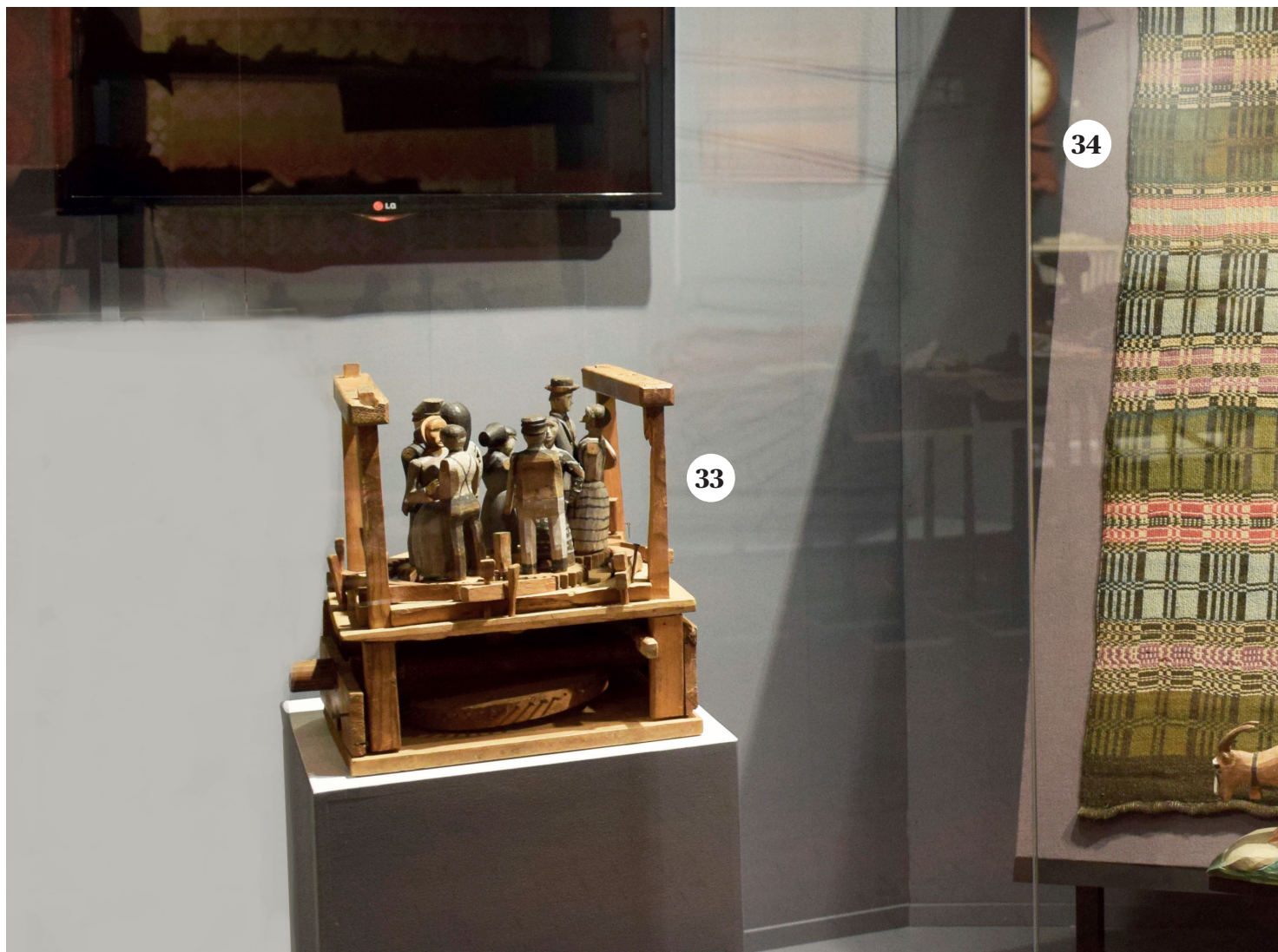
Duken och servetterna skänkta av fru Ebba Mannerfelt (dotter till Ulla Ekman) och överlämnades till Ångermanlands Textilarkiv den 24/2 1996 av Barbro och Ingemar Öhrn. Dukar och servetter i mönstret "Ingrid" ingick i den svenska riksgåvan till det danska kronprinsparet 1935. Dukar och servetter i detta mönster har länge varit populära beställningsobjekt. Registerad som YAT6634.

31 Vävprov i drällteknik

Varp i oblekt lingarn och inslag i halvblekt lingarn. Ett böljande mönster täcker hela väven som saknar stadkanter. "Böljande hav" var det första damastmönster Emma Wiberg vävde. Komponerat 1929 av okänd mönstertecknare. Registrerad som YAT2279.

32 Servett (Sibylla)

Beskrivning Damastservett med mönster Ingrid. Mönstret komponerat till det danska kronprinsparet Ingrid och Fredrik av Gulli Lundquister 1935. Servetten har en 20 mm knypplad spets i lingarn. Spetsen, "Trehålsspetsen", är komponerad av textilkonstnären Greta Sjunnesson - Sandberg, troligen efter den Baltiska utställningen i Malmö 1914. Uppdragsgivare var Ångermanlands hemslöjdsförening. "Trehålsspetsen" kallades ursprungligen "Violen" för att knyta an till landskapsblomman styvmorsviolen. Registrerad som YAT5548.

Erik Andersson

33 Modell av en dansbana

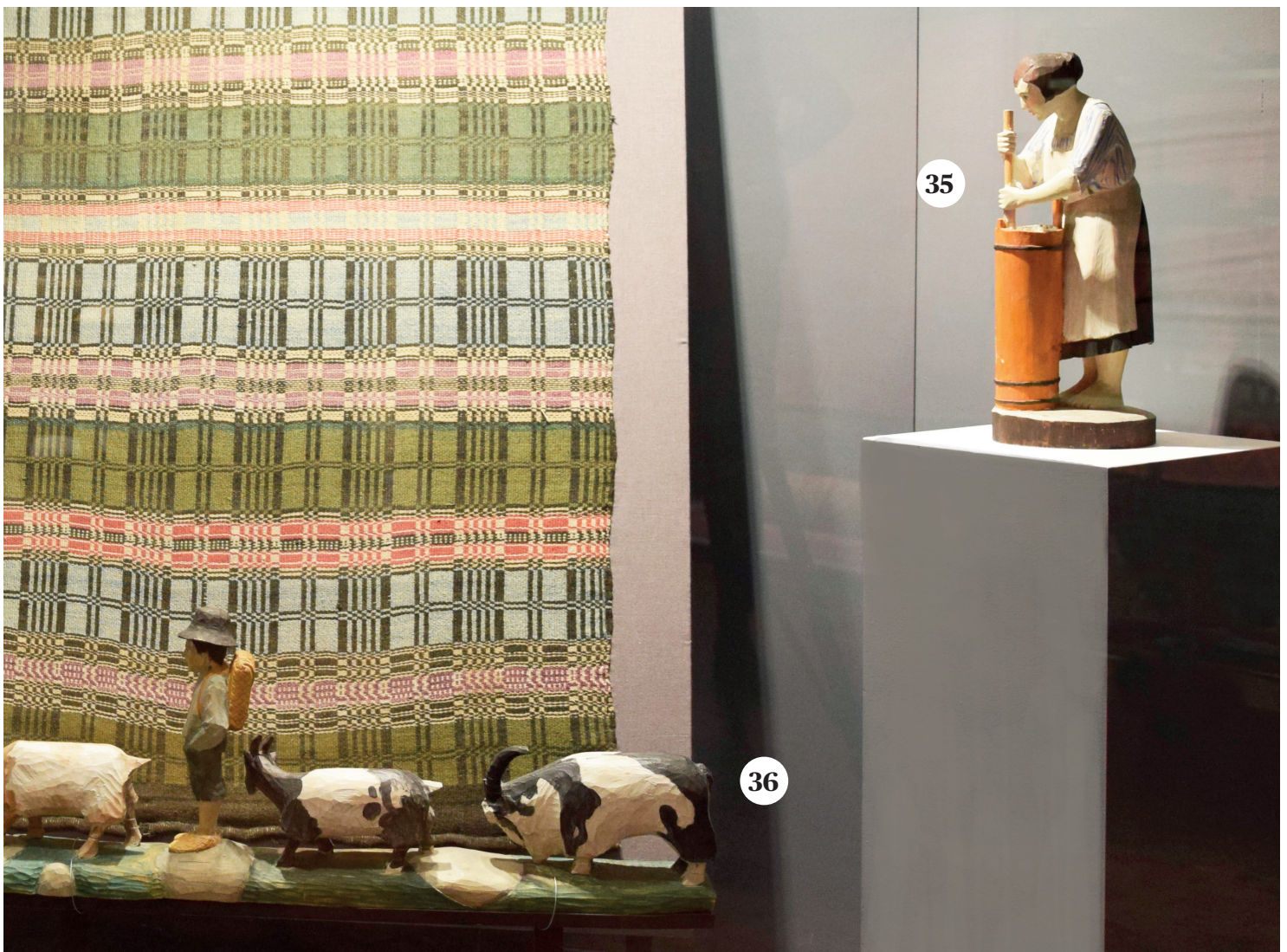
Dockdans i trä. Täljda figurer som roterar och cirkulerar kring varandra. Utförd av 14-årig dövstum pojke i Björna by, Björna socken. Gåva av dövstumma Erik Andersson. Idag används inte begreppet dövstum längre, idag säger vi döva. Och döva och hörselskadade har svenskt teckenspråk som modersmål.

Modellen har en finurlig konstruktion där en vev driver ett kugghjul som sitter på en axel, under dansbanans golv. På golvet står varje danspar på ett kugghjul, som klickas framåt via rörliga delar längs kanterna. Det gör att paren står på ett roterande kugghjul och samtidigt roterar, så att de dansar runt, runt. År 1920 registreras modellen som M3613.

Vävbröderna i Kubbe

34 Täcke, bottenäckeväv

Täcke, av linnevarp med ylleinslag. Blått, grönt, naturvitt kombinerat med svart samt lila, rött och blått kombinerat med naturvitt bomullsgarn. Bottenäckan vävs i kypertvariation, oliksidig med floterande trådar på baksidan. Det rutiga mönstret framstår genom varierad solvning i smala och breda partier. Storlek, L. 160cm, Br. 103 cm. Myckelgensjö by, Anundsjö sn, Ångermanland. Registrerat som M5318.

Bror Rosin

35 Träskulptur

Kvinna som kärnar smör. Kvinnan är barfota, iklädd svart kjol, blårandig blus och vitt förkläde. Kärnan är rödmålad. Håret bär hon uppsatt i knut. Troligen skuren av Bror Rosin, Vallnäset, Junsele. Gåva från fru häradshövding Grufman, Stockholm 1960, från en samling som tillhört fadern distriktslantmätare A.H.L. Andersson, Sollefteå. Registrerad som M15775.

36 Skulptur i trä

föreställer en vallpojke med tre baggar. Troligen skuren av Bror Rosin, Vallnäset, Junsele. Först går en brun och vit bagge därefter pojken i svart slokhatt, vitgrå skjorta, blågrå knäbyxor, gulbrun näverkont på ryggen och flätade näverskor, efter honom följer två stycken svart-vita baggar. Gåva från fru häradshövding Grufman, Stockholm 1960. Registrerad som M15776.

PERSONERNA I UTSTÄLLNINGEN

Märta-Stina Abrahamsdotter

Föddes år 1825 i byn Kubbe i Ångermanland och dog 1903, när hon var 78 år gammal.

Märta-Stina stannade på födelsegården under hela sitt liv och gifte sig aldrig eller fick några barn. Däremot var hon fadder till två barn, Erik Ersson och Mårten Ersson. Och traktens ungdomar samlades gärna hos henne på lördagskvällarna. Med den tidens ord levde hon som "gammjänta". I slutet av sitt liv levde hon på "undantag" på gården, det betyder att hon fick hjälp av andra med sin försörjning.

Hon bröt mot normen och kallades för "pellri", som betyder konstig eller annorlunda. Hon var väldigt gammalmodig, bland annat i sin klädsel och var bland de sista som använde mössa med stycke. Dessutom hade hon håret kortklippt vilket var ovanligt.

Hon kunde läsa och skriva och klarade sig själv. Periodvis var hon sjuk.

- *Förståännä mett ha vöre i havets djup i sex veckä, ska hon ha sagt.*

Troligen menade hon att hon varit deprimerad och inte orkat träffa någon i sex veckor.

Samtidigt skapade hon de mest fantastiska stickade alster. Mönstren vittnar om en avancerad insikt i matematik och geometri. Hon stickade vantar, mössor och tröjor med djurmotiv. Och sålde det hon stickat för att ha en inkomst. I slutet av 1800-talet började hon sticka täcken. De ställdes ut på hemslöjdsutställningen i Sollefteå 1910, i beskrivningen står: *Anundsjö har en samling täcken i mycket egendomliga stickningar.*

Stickade täcken var något helt nytt och hennes teknik var helt ny. Idag kallas den för "Märta-Stinateknik". Hon gömde sina arbeten när hon fick besök, det sägs att hon ville skydda sina mönster och sin teknik. Efter utställningen 1910 föll hennes arbete i glömska. Långt senare återupptogs mönstren av olika stickerskor och formgivare. Idag är Märta-Stina Abrahamsdotter en kändis i sticksammanhang i hela världen.

Märta Stina arbetade med stickor som hon tillverkade av rönnkvistar och hon kardade, spann och färgade allt sitt garn själv. Till färgningen använde hon blommor, gräs och ljung. Hon plockade örter och färgade garnet själv. Det färgade garnet sålde *hon och tog 1 krona marken för färgningen.* Motiven består av stiliserade blommor, hjärtformer och geometriska former. Märta Stina hade inte några stickbeskrivningar utan skapade fritt.

Hon hade sin helt egna stickteknik. När hon stickade med flera färger på garnet, så snärjde hon trådarna på baksidan av stickningen, för varje maska. Det gick till så att hon tog tråden varannan gång uppifrån och varannan gång underifrån. På så sätt undvek hon att trådarna trasslade ihop sig under tiden hon stickade.

Hennes fälltäcken är rundstickade. De rundstickade delarna har klippts upp. Och flera stickade stycken har sytts ihop och försetts med en stickad bård längs långsidorna.

Anundsjöresan

År 1913 görs en resa för att köpa in föremål till museets samlingar. Resan kallas i räkenskapsbok för "Anundsjöresan". Då köper man bland annat in:

I oktober 1 stickad bit 1.50 kr

21/5 1 stickat täcke Kubbe 15 kr

22/5 1 stickat täcke Hädanberg 12 kr

18/5 1 stickat täcke Kubbe 10 kr

19/5 1 stickat täcke Kubbe 5 kr

Dessutom köper museet in: 1 "sticktröja" för 15 kr av Jonas Wessman i Sörflerke, Anundsjö socken.

Dessutom skänker en person som heter Forsberg ett stickat täcke med hjärtan, till museet, detta år. Och Anders Lars i Kubbe, Anundsjö socken skänker en bit av ett stickat täcke. Kanske fick museet den lilla biten i samband med köpet av ett större täcke.

Under samma resa redovisas utgifter för: fälletäckevävar, gubbtäcke, skåp, servett, skjuts, anteckningsbok kalfskinnspeles, stolar, halsduk och ryor för att nämna några exempel.

Sigrid Mårtensdotter

Föddes år 1836 i byn Seltjärn i Anundsjö och dog 1923. Hon gifte sig med Swen Jonsson år 1862. Paret bosatte sig i Norrmesunda.

Sigrid Mårtensdotter är känd för sina myllrande collagebilder. Hennes bildvärld berättar om samefamiljen som vintertid bodde i familjens bagarstuga. Under sekelskiftet 1800-1900 kom det ofta samer till Norrmesunda. Det berättas att Sigrid var väldigt fascinerad av samernas kläder och liv.

Sigrid Mårtensdotter använde en rad olika material i sitt skapande. Det var ansikten som hon klippte ur olika tidningar, kataloger och bokmärken. Flätor som tillverkades av hennes eget hår. Tygbitar till samiska kåtor och kläddetaljer. Dessutom fångade hon, hennes barnbarn och andra barn, möss. Hon flådde mössen och använde skinnets i bilderna. Ibland kallas hennes bilder för rätt- eller mustavlor, på grund av att hon använde musskinn för att skapa bilderna.

Hon lagade också klockor och nät. Och tillverkade laggkärl och fiskade som en hel karl. Vilket var den tidens uttryck för när någon jobbade väldigt bra eller hårt. Dessutom kunde hon koppa blod om någon var sjuk.

Hon och hennes man fick nio eller tio barn.

Lite om samer i Västernorrland, eftersom samerna betytt mycket i både Sigrid Mårtensdotters och Dorotea Salomonssons skapande.

Fjällsamer har funnits i Västernorrland i flera hundra år. De kom med sina renar från samebyar i Jämtland och Lappland strax före jul för det viktiga vinterbetet och stannade till i april, då det var dags att återvända till fjällen. I norra och inre Ångermanland fanns det också skogssamer. De hade inte så stora renhjordar, utan levde av jakt och fiske. När skogsrenskötseln tog slut på 1800-talet var det många som blev nybyggare på sina skatteland

Fiskesamerna levde i älvdalarna eller bodde ute på öarna. De var skickliga på att tillverka fiskeredskap och sysslade också med hantverk.

”Sockenlappar” bodde i en stuga eller kåta i socknens utkant och hade några renar, en ko, eller getter. De var anställda av socknen för att utföra arbetsuppgifter som bönderna inte ville befatta sig med, till exempel att avliva och flå hästar, hundar och katter. Till deras uppgifter hörde också att se till att varg och björn höll sig borta från bygden. I Sundsvall och Härnösand fanns det dessutom ”stadslappar” som höll rent i staden.

Marknader har varit viktiga mötesplatser för samer och bofasta. I städerna Sundsvall, Härnösand och Örnsköldsvik var dessa välbesökta och det var stor efterfrågan på de samiska produkterna.

Litteratur:

Uppgifterna om samer i Västernorrland är hämtade från skriften *Samer i Västernorrland förr & nu* av Eva Ljungdahl, 2017.

Dorotea Salomonsson (Snickar-Dea)

Föddes 1853 i Vallen, Junsele och dog 1928, hon finns inskriven i Junselevallens skola år 1869, som Märta Dorotea Grön, dotter till avlidne båtsman Johan Grön i Betarsjönäset.

Hon började snida redan är hon var 7 år gammal. När hon var 13 år gammal fick hon arbete hos en kyrkvård som hette Östlund. Han hade en dotter som också tyckte om att tälja och flickorna tävlade med varandra och tillverkade en rad djurfigurer och andra föremål.

Snickar Dea är känd för sina välgjorda dockor och grupper av samer på skidor eller sittande i ackjor samt renar och gråhundar. Föremålen är tillverkade med stor noggrannhet och skicklighet. Inspirationen hämtade hon bland det som fanns runt omkring henne, djur, natur och människor. Djuren är tillverkade i trä men detaljer som horn, man, svans eller kläder är gjorda av annat material. Hon målade nästan alltid hundar med runda fläckar och renens kropp vit. Med hjälp av sot från rök skapade hon egna mönster på renens kropp. Hon brukade handla mat i butiker där hon kunde betala med sina snidade leksaker och husgeråd i stället för pengar.

När Dorotea var 22 år gammal gifte hon sig med arbetaren Elias Salomonsson. De arrenderade ett torp och försörjde sig genom att han tillverkade skor och hon snidade olika föremål. De klarade tyvärr inte av att betala arrendet, hyran. Utan måste sedan gå från gård till gård för att

få bostad, arbete och försörjning, till sig och sina barn. Under drygt 20 år flyttar familjen runt mellan olika byar. Under alla dessa år föder Dorotea tio barn och bara ett dör som litet.

Efter åratal av hemlöshet bestämmer paret sig för att bygga ett enkelt hus på statens, kronans mark. Tre gånger river kronofogden huset och tre gånger bygger de upp det igen. Det berättas att Snickar Dea bjuder kronofogdens män på kaffe efter att de rivit ner huset. Hon lägger en duk på en sten och ställer kaffekoppar på duken och välkomnar männen att stiga in i hennes nya kök. År 1913 går maken ner till Stockholm och berättar för riksdagsmännen hur en nybyggare i Junsele har det. Han kommer sedan hem med både rätten att bygga ett hus på kronans mark samt pengar som riksdagsmännen samlat in. Snickar Dea bor sedan kvar i Tarasjönäs till sin död 1928.

I en artikel av Margareta Klingberg står det:

- Det var Dea som var den starka handen bakom Tarasjömannen, sammanfattar Richard Sjödin i Röån, en av dem som minns paret från sin barndom.

I samma artikel går det att läsa om de uppköpare som kom för att köpa Deas figurer. *Dit kom myndighetspersoner, som kunde köpa många saker på en gång, hon skickade saker norrut och söderut och kom i ropet i Junsele.*

I en artikel av Erik Modin berättar Deas dotter Erika:

Mamma har inte fått sätta sin konst åt sidan, det har varit hennes dagliga handarbete och det har varit hennes levebröd för sig och hennes familj, ty när hon såg att omständigheterna blevo större och osäkerheten om hjälp tog till i hemmet, så måste hon åter till sitt snideri: bittida och sent har hennes arbete varit igång för att få någon slant.

När Dea fick frågan om var hon hittade sin inspiration svarade hon:

Dä kôm ta så sjalv. Det var en stark, inre drivkraft som drev henne och man märkte hennes glädje, då hon lyckats frambringa ett gott arbete.

Hon beskrivs som en renhårig gumma med en god portion humor. Hon dör i kolosförgiftning, när hon bär ner en gryta med glödande kol i källaren, för att värma upp den lite.

Hon blev 75 år gammal.

Brita-Kajsa Karlsdotter

Föddes 1816 i Anundsjö socken i Ångermanland och dog 1915.

Både Brita Kajsa och hennes mamma arbetade för att försörja familjen. Bland annat gick de runt i gårdarna och mamman sydde bindmössor. Brita Kajsas pappa var båtsman och kunde vara långt borta ibland. När hon var i femårsåldern kunde hon få ett slags anfall, som påminde om epilepsi. Ibland kom det tio anfall på en timme. Ingen förstod vad som hände. När hon skulle följa sin mamma till Långsele berättade hon för prästen om hur rädd hon var: *för att barnen där skulle vara olidliga mot mig.*

Hon bad till Jesus och slapp anfällen när hon var i Långsele med sin mamma. Sedan tog mamman henne till *en klok och tydligen from samisk kvinna, som var känd för att bota sjukdomar.*

Gumman sa: *att Herren som har lagt på dig denna sjukdom, han är mäktig att bota dig.* Efter detta och en kraftig huskur blev hon frisk. Hon betraktade tillfrisknandet som ett bevis för att Gud existerade och var sedan djupt religiös under hela sitt liv.

När hon var 24 år gifte hon sig med en bondson och de bosatte sig i byn Storselet, i Anundsjö. Hon fick 11 barn. Familjen levde ett fattigt liv, och hade knappt mat för dagen ibland. När hon och maken varit gifta i 41 år dog maken och hon blev änka. Och fick bo hos sin äldsta son, på *undantag*. Då började hon brodera på allvar, med röda trådrester från handduksvävar.

Hon var en mästare på återbruk och nyskapande. Och signerade sina alster med BKKD, det betyder Brita Kajsa Karlsdotter. Sedan sydde hon ett F och ett årtal, född 1816. Samt ett S följt av årtalet när duken var broderad. Och bokstäverna Ä R T H G, som betyder äran tillhör Gud. När synen blev sämre på äldre dagar bjöd hon in barn på nålkalas. Om barnen trädde tråden på nålarna till henne så bjöd hon på något ätbart.

Hennes broderier fick stor uppmärksamhet på en utställning 1910 i Sollefteå. Många köpte hennes dukar. Det sägs att hennes dukar senare ställdes ut och såldes i London. Och att den engelska drottningen köpte en av dukarna.

Hennes broderier med röd tråd på vitt tyg kallas idag för Anundsjösöm, och är ett varumärke för en hel bygd.

Zachris Pehrsson

Föddes år 1793 i Lidgatu, Ådalsliden och dog 1871. Han var redan som barn intresserad av att snickra. Han lärde sig att snida och göra ritningar, med inspiration från böcker och stilmöbler som han såg, i Ådalen och genom utbyte med andra snickare. Han var släkt med författaren, konstnären, Pelle Molin som beskriver Zachris Pehrsson som *skalden, skulptören. Zakre Pers, som han kallades, var också en person man kunde gå till för att få goda råd.*

Som ung förlorade han sin trolovade. Hans favoritmotiv var snidade rosor. Enligt sägnen hörde de ihop med de rosor han la på sin älskades grav. Men han har också gjort flera roliga "Lejonsprättar", stolar, sängar, chiffonjéer och annat. Zachris Pehrsson signerar nästan alltid sina arbeten med årtal och initialer.

Han gifter sig senare med Märtha Hansdotter-Häggman. De fick inga barn men adopterade systersonen Josef Josefsson Westin. Zachris Pehrsson dog av slaganfall vid 78 år ålder.

Bland hantverkare har det alltid pågått ett utbyte av olika idéer och ibland stal man varandras idéer. Särskilt kyrkliga föremål var en källa till inspiration och idéstöld eller lån. Ett exempel är när Zachris enligt berättelsen såg en möjlighet, när alla inventarier i Resele kyrka hade täckts över med svart tyg på grund av ett kungligt dödsfall. Och han lånade alla dekorationer som kunde tas loss för att han behövde inspiration inför ett stort arbete i Ådalslidens kyrka. Arbetet var dock så stort att han även behövde en medhjälpare, en dräng, för att klara det. Efter Zachris död fick drängen under en period äran för hela arbetet trots att det till stor del utförts av Zachris Pehrsson som även var hjärnan bakom arbetet. Eller var det den som gjort

de kyrkliga sniderierna i Resele kyrka som skulle ha fått uppskattningen?

På läns museet finns också en samling med schabloner och mallar som Pehrsson använt i sitt arbete. Samlingen skickades som post till museet år 1831 av en släkting till Pehrsson, EJ Lindhjelm i St. Louis som tagit med sig samlingen då han emigrerade till Amerika i slutet av 1800-talet. Samlingen innehåller ca. 50 idéer och förlagor. Pehrsson kopierade från böcker och prövade hur stolar, soffor och predikstolar tog sig ut i nyklassicism respektive rokoko. Många av idéerna kom troligen aldrig längre än till planeringsstadiet.

Alla mallar är utskurna från välanvända fulltecknade pappersark. Zachris Pehrsson var intresserad av främmande djur och miljöer. Diverse exotiska djur finns avbildade, däribland en kamel och en gam, orangutang, babianer och ormar. Schablonsamlingen är intressant eftersom den ger en inblick i hur han arbetade.

Emma Wiberg

Föddes 1901 i Valla by i Undrom och dog 1990.

Hon lärde sig att spinna och väva redan som tolvåring. När hon var 18 år deltog hon i en vävkurs som hemslöjdsföreningen anordnade. Efter det tog hon sitt första steg som ung entreprenör och började väva på uppdrag åt Hemslöjden.

Vid den här tiden hade kunskapen att väva exklusiva damasttyger minskat. Men kursen i vävning räckte inte till för att väva damast

- *Damastvävningen den fick jag klara ut själv, och det gick ju så småningom på något vis,* berättade hon. Först lånade hon en vävstol av hemslöjdsföreningen. Sedan byggde hennes pappa och sväger om en vävstol enligt Emmas önskemål. Så småningom fylldes hela huset med sju vävstolar.

Genom hemslöjdsföreningen samarbetade hon med formgivaren Gulli Lundquister. Mönstren vävdes till servetter för kungapar, vävda tapeter till chefsrum och 8 meter långa och 180 cm breda gästbudsdukar, för att nämna några exempel.

Emma Wiberg fick en rad diplom, medaljer och stipendier. Hennes alster ställdes ut på Liljevalchs konsthall 1937. Och samma år även i Härnösand, Örnsköldsvik, Sollefteå, Örebro, Helsingborg, Paris och USA. Under åren 1975-76 ställde hon ut i Sundsvall, Sigtuna, Gålsjö. Härnösand, Kramfors och Stockholm.

Hon anställde olika kvinnor som hjälpte henne med produktionen. Med tiden skötte hon hela produktionen hemifrån, även försäljningen. I Emma Wibergs hem var vävning ingen bisyssla, utan ett yrkesarbete, av en professionell väverska och företagare. Emma Wiberg blev också en symbol för förnyelsen i den ångermanländska linnevävstraditionen.

Erik Andersson

Föddes 1844 och dog 1924. Han bodde i Björna by i Björna socken och hade två syskon, Katarina och Per. Eriks pappa var en "högt betrodd person". Pappan dog 1850 då Erik var 6 år. Mamman gifter om sig 1851 med en bonde som var kyrkvärd.

År 1920 skänker Erik Andersson en modell han gjort av en dansbana, till museet. Han är då 76 år gammal. I museets katalog skriver man: *M3613. Dockdans i trä. Täljda figurer som roterar och cirkulerar kring varandra. Utförd av 14-årig dövstum pojke i Björna by, Björna socken. Gåva av dövstumma Erik Andersson.*

Äldre personer i Björna minns ännu familjen som kallades för Stummes. För den som inte talade teckenspråk verkade det som att syskonen hade ett eget språk. Idag används inte begreppet dövstum längre, idag säger vi döva. Och döva och hörselskadade har svenskt teckenspråk som modersmål.

Erik är 14 år 1858, när han tillverkar modellen av dansbanan. Då fanns inte Kristinaskolan. En skola för döva har funnits i Härnösand sedan 1868. Men vi vet att Erik var med på husförhör och att både han och hans syskon kunde läsa och räkna. Hans modell visar att han var en skicklig träsnidare och konstruktör. Under en period på 1800-talet saknas Erik i kyrkboken. - *Erik Andersson var inte med på ett enda husförhör på hela året, berättar släktforskaren Eivor Grundström.*

Roger med rötter i området, som är intresserad av släktforskning säger att Erik kanske gick på Manillaskolan i Stockholm. Där fanns undervisning för döva sedan 1800-talets början. Här provades olika former av undervisning. Lärarna fick använda den metod de trodde var bäst för barnen. *Målet var att ge dem en praktisk yrkesutbildning, där fanns utbildning till bl. a skraddare, smed, sadelmakare, skomakare, snickare och sömmerska, de s.k. s-yrkerna. Teoretisk utbildning ansågs inte meningsfull. Viktigare var att lära sig ett yrke så att man kunde försörja sig.*

I Björna bodde syskonen bodde kvar i huset när styvpappan och mamman var borta. - "De hade förmån att vara där".

Det bodde fler döva i byar runtomkring. Och det hände att döva hamnade på en lista över personer som getts benämningar som "Fånig, Idiot och Sinnesslö", inte minst i husförhörslängderna; I gamla arkivhandlingar kan man bli förskräckt över terminologin. Men de tre syskonen har inte hamnat på en sådan lista.

- De kunde läsa och räkna och klara sig själva.

Vävbröderna Zachris och Pehr Pehrsson i Kubbe, Anundsjö

Pehr Pehrsson föddes 1795 och dog 1878.

Zachris Pehrsson föddes 1808 och dog 1861.

Bröderna levde hela sitt liv på sin gård i byn Kubbe. De gifte sig inte och fick inga barn. Pehr var nämndeman och gården stod skriven på honom fram till 1860, då gården skrivs över på brodern Zachris. Ett år senare dör Zachris och Pehr får rätten att bruka jorden och bo på gården. I samband med bodelningen benämns systemen Brita Pehrsson dotter förmånstagare.

När hon blir änka flyttar hon hem till sin bror. Troligen ärver hon också hela gården när Pehr dör. Bröderna var yrkesvävare och att de vävde för försäljning. Och båda bröderna hade rykte om sig att vara mycket duktiga och finurliga vävare. Hur deras speciella teknik uppstod är det ingen som vet. Tekniken går att känna igen eftersom tyget binder inslagets trådar på rätsidan, men på avigsidan ligger trådarna löst på ytan av tyget. Vid en hastig titt så går det att förväxla brödernas teknik med både tekniker som rosengång och munkabälte. Men inte om du även tittar på baksidan av tyget. Eftersom täcken skulle sys fast på stora sängfällar så gjorde det ingenting att trådarna låg löst på baksidan, det doldes av fällen.

Det finns inte heller någon förklaring till varför brödernas teknik kallas för bottenäckeväv. Kanske var det för att de skulle sys fast på en botten i form av den stora sängfällan.

Ulrika Bos Kerttu, som tidigare var hemslöjdskonsulent i Västernorrland, har en teori om att Märta Stina hittade inspiration till vissa mönster, när hon tjänstgjorde som piga hos de två vävarbröderna i byn Kubbe, i Anundsjö.

Bror Rosin

Bror Rosin levde mellan 1907-1988. Han kallas ibland för Junseles Döderhultare och var systerson till *Snickar Dea*. Han växte upp och bodde i Vallen, i Junsele hela sitt liv. Brorsonen Björn-Erik Rosin berättade om sin farbror Bror att "han var en kvällstrött person, men som vaknade tidigt och hann med att tälja på en göbbe innan arbetsdagen började". På dagarna var Bror Rosin skogsarbetare i Junsele och arbetade som "tummare", virkesmätare åt skogsbolagen. Och det är först vid 40-50-års ålder som han börjar tälja sina "gobbar". Hans redskap var en kniv och ett stämjärn och sedan behövdes han en bit alvirke.

- "Gobba" som han inte blev nöjd med slängde han i vedlådan och använde som brasved, säger brorsonen Tryggve Rosin, i en artikel i Tidningen Allehanda av Alexander Fäldin.

De flesta av hans "gobba" finns i Junsele Hembygdsförenings ägo. Han skänkte dem dit för att de skulle finnas samlade. "Jäg sälj dom icke", sa Bror, men några av hans figurer skänkte han bort till bekanta. Och några hamnade på museet.

De som minns Bror kommer också ihåg honom som en god berättare av fångslände historier om sånt som han upplevt. Hans täljda figurer berättar också om gamla tider, om hur man arbetade förr.

"Jäg tyck bäst om å göra arbetsort ´n," sa Bror, och hans figurer föreställer också t.ex. "flottare vid slutflottningen i Ångermanälven 1982", "päropptagninga", "bondmora som ger grisen mat" och "tanter som sticker", "skidåkarn", "en som sitt å läs tidningen - Nya Norrland", "pensionärer på resa - "dom sitt å vänt på bussen", en som spelar dragspel - "Hammarforsens brus spelar han", sa Bror. "Kafferep med flera sorters kakor på brödfatet", samt många fler.

Den kanske mest kända träskulptur som Bror har gjort är den, efter Pelle Molins berättelse: "En ringdans medan mor väntar".

LITTERATURFÖRTECKNING

Snickar Dea

Så pass har jag väl sett, sa Snickar-Dea.

Artikel av Margareta Klingberg i Hemslöjden 1985/6.

Djursniderskan i Tarasjönäs, artikel av Erik Modin;

Modins artikel, en artikel av Katarzyna Forsberg och mycket annat läsvärt

om Snickar Dea hittar du på: <http://kurt-ulander.com/Gulsele/Snickar-Dea.htm>

Märta Stina

Märta-Stina: berättelsen om stickerskan Märta-Stina Abrahamsdotters liv och verk 1825-1903.

Ulrika Bos Kerttu. Häfte, Hemslöjdskonsulenterna Västernorrlands län, 1998.

En märklig stickerska i Anundsjö. Artikel av Katarina Ågren. Hemslöjden, 1984/2.

Brita Kajsa

Brita Kajsa Karlsdotter: mönsterskaparen från Anundsjö. Rosie Forsell Braf,

Länsmuseet Västernorrland, 2007.

Anundsjösöm. Maj-Britt Kristiansson, 1978

Zachris Pehrsson

Vibyggeråmästaren: ett kapitel ångermanländsk bondekonst, Manne Hofrén

Ingår i: Ångermanland, 1939.

Mästare i trä: en utställning på Länsmuseet Västernorrland, Göran Andersson m.fl. författare.

Länsmuseet Västernorrland, 2000..

En jämtländsk kyrkmålarfamilj. Maj Nodermann, 1964.

Till gårdens prydnad. En jämförande studie av Forsadörrar och Pehr Westman-portaler.

Maj-Britt Andersson, RIG - Kulturhistorisk tidskrift, 2006/ 3.

Emma Wiberg

Damastväverskan Emma Wiberg i Undrom. Ann Mari Karlsson, 1978.

Vävbröderna

Bottentäcken och vävarbröderna i Kubbe : historik, bildgalleri, vävsedlar.

Åsa Viksten Strömbom, 2014.

Bror Rosin

Junselevallens byalag: <http://vallen.junselebyar.se/brorrosin.htm>

En samling av Bror Rosins "Gobba". Artikel av Alexander Fälldin, Allehanda, 2014-08.

En ringdans medan mor väntar. Pelle Molin, 1897.

Museet vill tacka alla som arbetat med utställningen.

Hantverkarna som gjort de taktila föremålen:

Ulf Palo

Karin Jacobsson

Åke Melin

Åsa Wiksten Strömbom

Margaretha Thorssell

Tillgänglighet:

Härnösands folkhögskola, synutbildningen

Jozo Loncar

Gunilla Loncar

Johanna Hedman

Anna Sofia Såthe, för teckenspråksöversättning och filmning.

Specialkomponerad minisvit till invigningen

Fanny Källström

En samproduktion med

Länshemslöjdskonsulenterna:

Anna Zetterlund

Annso Grahn

Ett särskilt tack till:

Göran Andersson, sakkunnig Zachris Pehrsson

Härnösands folkhögskola

Jonathan 4 år med familj

Katarzyna Forsberg, sakkunnig Snickar Dea

Eivor Grundström, släktforskare

Hervor Sjödin, Jacke Sjödin och Jerker Sjödin för "Snidarn"

VÄSTERNORRLANDS MUSEUM

Fri entré www.vnmuseum.se
Härnösand. Öppet alla dagar 11-17
Kvällsöppet torsdagar till 20
Butik & kafé, tfn 0611-886 00